

ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE OUVRANT LA PROCEDURE DE CLASSEMENT COMME ENSEMBLE DES FACADES ET TOITURES, L'INTERIEUR DU REZ-DE-CHAUSSEE (PHARMACIE) ET LA CAGE D'ESCALIER DE L'ANCIENNE PHARMACIE DELACRE SISE COUDENBERG 64-66 ET DES FACADES ET TOITURES DE L'ANCIEN LABORATOIRE D'ANALYSES SIS RUE VILLA HERMOSA 10-12 A BRUXELLES.

Le Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Vu la loi spéciale du 12 janvier 1989 relative aux institutions bruxelloises, notamment l'article 4;

Vu l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à la conservation du patrimoine immobilier, notamment les articles 18 et 23;

Sur proposition du Ministre de la Région de Bruxelles-Capitale ayant les Monuments et les Sites dans ses attributions;

Après en avoir délibéré,

A R R E T E :

Article 1er. - Le présent arrêté règle une matière visée aux articles 3 et 39 de la Constitution.

BESLUIT VAN DE REGERING VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST HOUDENDE OPENING VAN DE PROCEDURE TOT BESCHERMING ALS GEHEEL VAN DE GEVELS EN BEDAKINGEN, HET INTERIEUR VAN HET GELIJKVLOERS (APOTHEEK) EN DE TRAPHAL VAN DE VOORMALIGE "PHARMACIE DELACRE" GELEGEN KOUDENBERG 64-66 EN DE GEVELS EN BEDAKINGEN VAN HET VOORMALIG ONDERZOEKS-LABORATORIUM GELEGEN VILLA HERMOSA STRAAT 10-12 TE BRUSSEL.

De Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest,

Gelet op de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse Instellingen, inzonderheid artikel 4;

Gelet op de ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerende erfgoed, inzonderheid de artikels 18 en 23;

Op voorstel van de Minister van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest belast met Monumenten en Landschappen;

Na beraadslaging,

B E S L U I T :

Artikel 1. - Door dit besluit wordt een materie geregeld bedoeld bij de artikels 3 en 39 van de Grondwet.

Article 2. - Conformément aux dispositions de l'article 18 §1er de l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à la conservation du patrimoine immobilier, nous autorisons l'ouverture de la procédure de classement comme ensemble, en raison de sa valeur historique et artistique, précisée dans la notice annexée au présent arrêté, des façades et toitures, l'intérieur du rez-de-chaussée (pharmacie) et la cage d'escalier de l'ancienne Pharmacie Delacre sise Coudenberg 64-66 et des façades et toitures de l'ancien laboratoire d'analyses sis rue Villa Hermosa 10-12 à Bruxelles, connus au cadastre de Bruxelles, 4ème division, section D, 6ème feuille, parcelles n°s 673 b et 674 e.

La délimitation de l'ensemble ci-dessus est reprise sur le plan annexé au présent arrêté.

Article 3. - La zone de protection relative au monument décrit ci-dessus comprend les voiries, parties de voiries, ainsi que l'ensemble des parcelles reprises dans le périmètre délimité sur le plan joint au présent arrêté.

Bruxelles, le 22/9/84.

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Charles PICQUE

Le Ministre du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé du Logement, de l'Environnement, de la Conservation de la Nature et de la Politique de l'Eau.

Didier GOSUIN

Artikel 2. - Overeenkomstig de bepalingen van artikel 18 §1 van de ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerende erfgoed wordt de toelating verleend tot opening van de procedure tot bescherming als geheel, omwille van haar historische en artistieke waarde, zoals nader bepaald in de nota bijgevoegd aan het besluit, van de gevels en bedakingen, het interieur van het gelijkvloers (apotheek) en de traphal van de voormalige "Pharmacie Delacre" gelegen Koudenberg 64-66 en de gevels en bedakingen van het voormalig onderzoekslaboratorium gelegen Villa Hermosastraat 10-12 te Brussel, bekend ten kadaster te Brussel, 4de afdeling, sectie D, 6de blad, percelen nrs 673 b en 674 e.

De afbakening van hierboven vermeld geheel wordt aangeduid op het plan bijgevoegd aan dit besluit.

Artikel 3. - De vrijwaringszone met betrekking tot het hierboven vermelde monument betreft de wegenis, gedeelten van de wegenissen evenals het geheel van de percelen opgenomen in de omtrek, afgebakend op het plan in bijlage van dit besluit.

Brussel, 22/9/84.

De Minister-Voorzitter van de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest,

De Minister van de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, belast met Huisvesting, Leefmilieu, Natuurbehoud en Waterbeleid.

REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE OUVRANT LA PROCEDURE DE CLASSEMENT COMME ENSEMBLE DES FACADES ET TOITURES, L'INTERIEUR DU REZ-DE-CHAUSSEE (PHARMACIE) ET LA CAGE D'ESCALIER DE L'ANCIENNE PHARMACIE DELACRE SISE COUDENBERG 64-66 ET DES FACADES ET TOITURES DE L'ANCIEN LABORATOIRE D'ANALYSES SIS RUE VILLA HERMOSA 10-12 A BRUXELLES.

DESCRIPTION SOMMAIRE ET JUSTIFICATION DE L'INTERET SELON L'ARTICLE 2, §1er DE L'ORDONNANCE DU 4 MARS 1993

Vu pour être annexé à l'arrêté du
22/9/94

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Le Ministre du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé du Logement, de l'Environnement, de la Conservation de la Nature et de la Politique de l'Eau.

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

BESLUIT VAN DE REGERING VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST HOUDENDE OPENING VAN DE PROCEDURE TOT BESCHERMING ALS GEHEEL VAN DE GEVELS EN BEDAKINGEN, HET INTERIEUR VAN HET GELIJKVLOERS (APOTHEEK) EN DE TRAPHAL VAN DE VOORMALIGE "PHARMACIE DELACRE" GELEGEN KOUDENBERG 64-66 EN DE GEVELS EN BEDAKINGEN VAN HET VOORMALIG ONDERZOEKS-LABORATORIUM GELEGEN VILLA HERMOSA STRAAT 10-12 TE BRUSSEL.

BEKNOPTE BESCHRIJVING EN MOTIVERING VAN HET BELANG VOLGENS ARTIKEL 2, 1ste § VAN DE ORDONNANTIE VAN 4 MAART 1993.

Gezien om bij het besluit van 22/9/94
gevoegd te worden.

De Minister-Voorzitter van de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest,

Charles PICQUE

De Minister van de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, belast met Huisvesting, Leefmilieu, Natuurbehoud en Waterbeleid.

Didier GOSUIN

PROPOSITION DE CLASSEMENT

Titre:	ensemble
Commune:	Bruxelles
Dénomination	ancienne Pharmacie Delacre et ancien laboratoire du même nom
Adresse:	Coudenberg 64-66 et rue Villa Hermosa 10-12
Réf. cadastrale:	4ème division, section D, 6ème feuille, parcelle n°673 b et 674 e.

Description sommaire¹ :

Ancienne Pharmacie Anglaise Ch. Delacre édifiée en style néo-gothique sur les plans datés de 1898 de l'architecte Paul Saintenoy (dont la signature se retrouve en façade) et terminée en 1900.

Maison de commerce érigée sur une parcelle triangulaire, peu profonde, reliée jadis par l'arrière à un vaste édifice à usage de réserves et de laboratoire rue Villa Hermosa n° 10-12, également érigé sur les plans de Saintenoy en 1896-97.

Coudenberg 64-66

Ponctuée à l'angle par une tourelle, façade richement traitée manifestant des références à l'architecture de style gothique tardif, représentée par les bâtiments voisins, rue Ravenstein (restaurés par Paul Saintenoy).

La façade est composée de manière asymétrique, comptant à droite de la tourelle et au-dessus du rez-de-chaussée, quatre travées de largeur et hauteur inégales: à gauche, une travée de deux niveaux, au centre deux de trois niveaux sous une monumentale lucarne à pignon à gradins prolongeant la façade, à droite une travée, également de trois niveaux occupés, aux deux inférieurs, par un bow-window rectangulaire sous balcon, au dernier par deux baies jumelées. Les toitures sont couvertes d'ardoises et combinent deux bâtières, dont l'une à croupe, de hauteurs et volumes différents, dont le jeu, comme celui des travées, est destiné à masquer la déclivité du sol.

Sur un rez-de-chaussée en pierre bleue, la façade est revêtue de briques et pierre blanche, imitant le parement traditionnel en matériaux alternés, et renforcée par des ancrs en fer forgé.

Parallèlement aux bandeaux, cordons délimitant les allèges formant registres; décors caractéristiques du vocabulaire gothique flamboyant: entre autres, arcatures polylobées, crochets, fleurons, gargouilles, pampres de vigne, feuilles de choux, rinceaux.

¹ principalement inspiré de *l'Inventaire du Patrimoine Monumental de Belgique*. Bruxelles. toms 1 A et 1C

Le rez-de-chaussée est organisé symétriquement autour de la porte axiale en arc brisé, avec entrée en anse de panier et haute baie d'imposte à remplages s'inscrivant dans l'encadrement fleuroné.

A gauche, deux ouvertures en anse de panier comprenant vitrine et entrée de service, deux vitrines cintrées à droite, le tout rythmé par des pilastres ou colonnes engagées. Aux étages, fenêtres à croisée; à la travée droite, jumelées et inscrites au dernier niveau dans un encadrement en anse de panier, au-dessus du bow-window posant sur un cul-de-lampe et colonnette engagée, entre les deux vitrines; inscrites dans un encadrement cintré sommé d'un fleuron aux deux travées médianes, prolongées par la lucarne à pignon sur consoles.

L'organisation du pignon est calqué sur des exemples traditionnels: découpé en deux registres, chacun à deux gradins à pinacle, animés de bandeaux et de chaînages, ajourés par les trois petites baies traditionnelles entourant, dans l'axe du pinacle polygonal, le motif central: un cadran solaire sur fond de mosaïques.

Le cadran solaire représente un soleil dardant ses rayons sur un coq accompagné d'un hibou. Le fond de mosaïques est dominé par la couleur bleue. Il s'agit d'un cadran de type déclinant c'est-à-dire faisant face à l'ouest et ne présentant que les heures de l'après-midi.

Aux allèges des différents niveaux, des panneaux de mosaïques polychromes reprennent le nom de la maison et des inscriptions publicitaires telles que "bas élastiques", "bandages", "ceintures", "coffres de secours", "instruments", "pansements" en lettres dorées ainsi que les emblèmes des pharmaciens, caducées et mortiers à la travée droite.

Une frise dentée décore la corniche, agrémentée de gargouilles.

La toiture porte deux et trois rangs de lucarnes sous bâtière, certaines protégées par deux croupes frontales formant auvent.

A gauche, au-dessus du rez-de-chaussée commercial portant la signature de l'architecte, tourelle d'escalier circulaire découpée en six registres inégaux dominés par un dernier niveau sur plan octogonal. Cette tourelle est coiffée d'une toiture pyramidale à coyaux éclairée de lucarnes et sommée d'un épi en fer forgé comprenant une girouette en forme d'aigle bicéphale. S'appuyant à la tourelle, demi-pignon à gradins limitant la maison voisine de la rue Ravenstein.

A l'intérieur, la pharmacie a conservé l'entièreté de son décor original en boiseries, de style néo-renaissance flamande. Le mobilier comprend, notamment des rayonnages en chêne sculptés ainsi qu'une galerie datée "anno 1900" ainsi qu'un plafond panneauté en bois.

La partie privative est notamment décoré d'une belle cage d'escaliers en lambris de bois, se développant sur trois étages et située dans la tourelle.

rue Villa Hermosa 10-12

Ancien Laboratoire de produits chimiques Ch. Delacre et Cie, anciennement reliés à la pharmacie. A partir de 1928, ils furent transformés et servirent au magasin "Old England" (rue Montagne de la Cour n°2).

Bâtiment d'inspiration Art Nouveau conçu par Paul Saintenoy en 1896-1897, il subit d'importantes transformations en 1928 (notamment au rez-de-chaussée) sur les plans de l'architecte G. Hubrecht, conservant toutefois les décors originaux des colonnes engagées.

Construction en briques à ossature métallique, de plan rectangulaire, composé de caves hautes, cinq niveaux et trois travées sous bâtière de tuiles. Avant-corps peu profond, de trois niveaux, complété à gauche d'une étroite travée d'entrée, sous toit plat. Ajout d'un lanterneau en 1907, remplacé par des verrières en 1928.

Façades à structure métallique (montants profilés avec chapiteaux à volutes et palmettes, linteaux continus rivetés), vitrage à châssis en bois quadripartite et allèges maçonneries. Massif rez-de-chaussée parcouru comme les trumeaux extrêmes de bandeaux. Corniche sur consoles métalliques. En façade principale, rez-de-chaussée à soubassements et corniche profilés, bossages rustiques et pointes de diamant en pierre bleue. Originellement, porte à gauche, deux hautes portes cochères accostées de jours et deux fenêtres axiales, toutes avec montants harpés et linteau métallique à rosettes; porte cochère gauche transformée en fenêtre sur jour de cave, trois travées droites en vaste porche abritant les entrées en retrait (1928). Dernier étage en retrait, initialement sous toiture débordante à consoles métalliques, récemment disparue. Façade arrière surhaussée d'un étage-attique (1939).

À l'intérieur, poutres métalliques sur colonnes et voussettes maçonneries; escalier en béton et puits de lumière central sous verrière (1928); transformé en appartements en 1939.

Intérêt historique et artistique présenté par le bien selon les critères définis à l'article 2, 1° de l'ordonnance du 4 mars 1993 relative à la conservation du patrimoine immobilier² :

Du point de vue urbanistique, le Coudenberg correspond à la « rue Courbe » imaginée par Henri Maquet en 1876 dans son projet d'aménagement du Mont des Arts, combiné au projet de Balat de 1882 concernant les Musées.

La rue Courbe fut créée en 1879-1899, on démolit le quartier Saint-Roch et il s'ensuivit la construction, de 1897 à 1902, d'une série d'immeubles de commerce destinés à joindre la rue Montagne de la Cour à la rue Ravenstein, immeubles témoignant d'influences gothiques et renaissantes.

Paul Saintenoy (1862-1952) occupa pendant plus de trente ans la chaire d'histoire de l'architecture de l'Académie des Beaux-Arts de Bruxelles. Architecte-historien, sa passion pour l'archéologie déterminait toute sa carrière. Dans la première partie de son oeuvre, il se tourna essentiellement vers les styles du passé, la restauration (comme à la rue Ravenstein), puis son intérêt pour les problèmes technologiques le conduisirent rapidement à réaliser

² principalement inspiré de la notice sur Saintenoy dans *Académie de Bruxelles. Deux siècles d'architecture*. AAM 1989.

quelques remarquables édifices Art Nouveau (comme l'Old England rue Montagne de la Cour).

Après 1910, il se consacrera essentiellement à l'enseignement et aux recherches historiques.

L'ancien quartier du Ravenstein constitua le lieu privilégié de sa confrontation constante entre l'architecture et l'archéologie, développée lors de ses voyages en Angleterre (où le revival gothique s'était développé). Ses travaux de restaurations des bâtiments du XVIème siècle attestent d'un grand souci d'exactitude historique et d'une connaissance parfaite des styles médiévaux.

La Pharmacie Delacre, commencée en 1895 et jouxtant l'Hotel Ravenstein, sera édifée dans un style similaire et avec un sens de l'articulation particulièrement raffiné. Saintenoy y développera les recherches chromatiques abordées dans une première maison (22 rue Paul Spaak) dans une façade à panneaux historiés de mosaïques, réponse médiévalisante aux décors de sgraffites réalisés à cette époque par Hankar ou Acker.

Il y développera un décor abondant et fantaisiste qui fait honneur aux styles néo-médiévaux régionaux. La façade s'orne d'une quantité d'éléments destinés à accentuer son allure pittoresque: tourelle effilée, lucarnes, pignons à gradins, bow-window, mosaïques, cadran solaire, s'ajoutent au jeu des couleurs des matériaux.

La présence du cadran solaire, déclinant vers l'ouest, apporte un intérêt artistique supplémentaire au bâtiment. Il est considéré par les spécialistes comme un des plus beaux de Belgique. Il présente, de plus, la particularité de porter en sus des heures habituelles, des traits rouges correspondant aux heures judaïques. Le traitement en mosaïques est très décoratif et très fin. Les animaux représentés symbolisent le jour (le coq) et la nuit (le hibou).

Les anciens laboratoires de produits chimiques Ch. Delacre et Cie, étaient anciennement reliés à la pharmacie. Ils ont d'ailleurs été construits avant la pharmacie par P. Saintenoy et servirent de laboratoire d'analyses. A partir de 1928, ils furent transformés et servirent au magasin "Old England" (rue Montagne de la Cour n°2), mais ont conservé les détails structurels créés par Saintenoy en façade, à savoir les colonnes métalliques et les allèges maçonnées.

VOORSTEL TOT BESCHERMING

Titel: geheel
Gemeente: Brussel
Benaming: voormalige Apotheek Delacre en gelijknamig voormalig laboratorium
Adres: Koudenberg 64-66 en Villa Hermosastraat 10-12
Kadastrale ref: 4de afdeling, sectie D, 6de blad, percelen nrs. 673 b en 674 e.

Beknopte beschrijving¹ :

Oude *Pharmacie Anglaise Ch. Delacre*, die in neo-gotische stijl gebouwd werd op basis van plannen van architect Paul Saintenoy uit 1889 (waarvan de handtekening op de gevel staat) en die in 1900 voltooid werd.

Handelshuis dat werd opgetrokken op een driehoekig en niet erg diep perceel dat vroeger aan de achterkant verbonden was met een groot gebouw dat gebruikt werd voor opslag en tevens als laboratorium aan de Villa Hermosastraat nr 10-12, dat eveneens op basis van de plannen van Saintenoy in 1896-97 werd opgetrokken.

Koudenberg 62-66

Op de hoek geaccentueerd door een torentje, terwijl de rijkelijk bewerkte gevel verwijzingen oproept naar de bouwkunst van de laat-gotische stijl, vertegenwoordigd door de belendende gebouwen, in de Ravensteinstraat (gerestaureerd door Paul Saintenoy).

De gevel is op asymmetrische wijze opgebouwd en telt rechts van het torentje en boven de benedenverdieping vier traveeën met ongelijke breedte en hoogte: links is er een travee van twee niveaus, in het midden zijn er twee traveeën van drie niveaus onder een monumentaal dakvenster met puntgevel en terrassen die de gevel langer maken, rechts een travee, tevens van drie niveaus die op de twee laagste plaats bieden aan een rechthoekige bow-window onder een balkon en op de laatste door twee gekoppelde openingen. De daken zijn met leisteen bedekt en combineren twee zadeldaken, waarvan er één een kelder heeft, die verschillende hoogtes en groottes hebben en waarvan de speling, zoals die van de traveeën, bedoeld is om de helling van de grond te verdoezelen.

Op een benedenverdieping in blauwsteen is de gevel bekleed met baksteen en witsteen. Hierbij werd het traditionele parement in afwisselende materialen geïmiteerd en versterkt door gietijzeren ankers.

¹ hoofdzakelijk geïnspireerd op het *Inventaris van het Cultuurbezit in België, Architectuur*, Brussel, deel 1A en 1C

Evenwijdig met de gladde lijsten bakenen de kordonbanden de steunmuren af die schuiven vormen; versieringen die kenmerkend zijn voor het flamboyante gotische vocabularium: o.a. polygelobde reeksen boogjes, hogels, fleurons, waterspuwers, wijnranken, koolbladeren, rankenversiering.

De benedenverdieping is symmetrisch aangelegd rond de middendeur onder een gotische boog met de ingang onder een korfboog en een hoog impostgat met opvulling en dit alles passend in een kader met fleurons.

Links zijn er twee openingen onder een korfboog die het venster omvatten evenals de dienstingang en rechts zijn er twee overwelfde vensters. Het geheel wordt geritmeerd door pilasters of verbonden zuilen. Op de verdiepingen zijn er ramen met een kruiskoos; op de rechtertravee verbonden en passend op het laatste niveau in een omkadering in een korfboog, boven de bow-window die rust op een cul-de-lampe en verbonden colonet, tussen de twee vensters; passend in een overwelfde omkadering die voorzien is van een fleuron met twee middentraveeën en verlengd is door het dakvenster met puntgevel op consolen.

De schikking van de puntgevel is overgenomen van traditionele voorbeelden: gesplitst in twee schuiven, elk met twee terrassen met pinakel, verlevendigd door vlakke lijsten en verankeringen, geajourneerd door de drie traditionele kleine gaten die op de as van de veelhoekige pinakel het middenmotief omgorden: een zonnewijzer op een mozaïeken achtergrond.

De zonnewijzer vertegenwoordigt een zon die haar stralen op een haan werpt die vergezeld is van een uil. De mozaïeken achtergrond wordt gedomineerd door de blauwe kleur. Het gaat om een wijzer van het verminderende type, t.t.z. een wijzer die naar het westen gericht is en enkel de uren van de namiddag weergeeft.

Op de steunmuren van de verschillende niveaus geven panelen van polychroom mozaïek de naam van het huis weer, evenals reclameopschriften zoals "bas élastiques", "bandages", "ceintures", "coffres de secours", "instruments", "pansements" en vergulde letters evenals de emblemen van apothekers, esculapen en vizels op de rechtertravee.

Een getande fries versiert de daklijst die verfraaid is met waterspuwers.

Het dak draagt twee en drie rijen dakvensters onder het zadeldak, waarvan er sommige beschermd worden door twee frontale ronde bergrodingen die ene afdak vormen.

Links boven de commerciële benedenverdieping die de handtekening draagt van de architect, draaitraporentje dat onderverdeeld is in zes ongelijke schuiven die gedomineerd worden door een derde niveau op een achthoekig plan. Dit torentje is bedekt met een dak in pyramidevorm met uitstekende kielkeepers dat verlicht wordt door dakvenstertjes en vanboven een gietijzeren piek heeft die een windwijzer omvat in de vorm van een dubbelkoppige adelaar. Steunend op het torentje, een halve puntgevel met terrassen die het belendende huis van de Ravensteinstraat scheiden.

Binnenin heeft de apotheek heel de oorspronkelijke versiering inzake lambrizing in neo-rennaissance-stijl behouden. Het meubilair omvat met name

rekken in gebeeldhouwd eikehout evenals een galerij die gedateerd is als "1900" en een plafond van houten platen.

Villa Hermosastraat 10-12

Oud laboratorium van chemische produkten *Ch. Delacre et Cie* dat vroeger met de apotheek verbonden was. Vanaf 1928 werd het omgebouwd en kenden de ruimten een bestemming als winkel "Old England" (rue Montagne de la Cour nr 2).

Het gebouw is geïnspireerd op de Art Nouveau en werd in 1896-1897 ontworpen door Paul Saintenoy. Het onderging grote wijzigingen in 1928 (met name de benedenverdieping) op basis van plannen van de architect G. Hubrecht. Hierbij werden de oorspronkelijke versieringen van de verbonden zuilen echter bewaard.

Constructie in baksteen met een stalen geraamte, in rechthoekige vorm, opgebouwd uit hoge kelders, vijf niveaus en drie traveeën onder een zadeldak met pannen. Niet erg diepe uitbouw, van drie niveaus, links vervolledigd door een rechte ingangstravee, onder plat dak. Toevoeging van een lichtkoepeltje in 1907, vervangen door glazen dak in 1928.

Gevels met metaalstructuur (profielposten met kapitelen met voluten en palmetten, doorlopend beklede kalven), raam met lijst in vierpartijen-hout en gemetselde steunmuren. Massieve benedenverdieping die doorgetrokken is zoals de buitenste trumeaus van de vlakke lijsten. Daklijst op stalen consolen. Aan de hoofdgevel, benedenverdieping met grondmuren en geprofileerde daklijst, rustieke bossages en diamantpunten in blauwsteen. Oorspronkelijk een deur links, twee hoge koetsdeuren aangesloten op openingen en twee axiale vensters, alle ankerposten en het stalen kalf met rozetten; linker-koetsdeur die omgebouwd werd tot venster op de kelderopening, drie traveeën rechts in een groot portaal die de inspringende ingangen omsluiten (1928). Laatste inspringende verdieping, aanvankelijk onder omringend dak met stalen consolen, onlangs verwijderd. Achtergevel verhoogd met een attiek-verdieping (1939).

Van binnen stalen balken op zuilen en gemetselde gewelfsteentjes; trap in beton en centrale lichtput onder glazen dak (1928); omgebouwd tot appartementen in 1939.

Historisch en artistiek belang van het goed volgens artikel 2, 1° bepaald in de Ordonnantie van 4 maart 1993, inzake het behoud van het onroerende erfgoed²:

Vanuit stedenbouwkundig oogpunt komt de Koudenberg overeen met de "rue Courbe" zoals Henri Maquet ze voor de geest had in 1876 in zijn planningsontwerp van Mont des Arts, gecombineerd met het Balat-ontwerp van 1882 betreffende de Musea.

² Hoofdzakelijk geïnspireerd op de uiteenzetting over Saintenoy in *Academie de Bruxelles. Deux siècles d'architecture*. AAM 1989

De « rue Courbe » werd aangelegd in 1879-1899, de wijk Sint-Roch werd afgebroken en van 1897 tot 1902 volgde de bouw van een reeks commerciële gebouwen die bedoeld waren om de rue Montagne de la Cour te verbinden met de Ravenstein-sstraat, gebouwen die getuigden van een gotische inslag en een renaissance-invloed.

Paul Saintenoy (1862-1952) bekleedde gedurende meer dan dertig jaar de leerstoel geschiedenis van de bouwkunde aan de Academie voor Schone Kunsten van Brussel. Als architect-historicus bepaalde zijn passie voor archeologie zijn hele loopbaan. In het eerste deel van zijn werk richtte hij zich voornamelijk op de stijlen van het verleden, de restauratie (zoals de Ravenstein-sstraat). Zijn interesse voor technische problemen bracht hem er al snel toe een reeks opmerkelijke Art Nouveau-gebouwen op te trekken (zoals het Old England in de rue Montagne de la Cour).

Na 1910 wijdde hij zich in hoofdzaak aan onderwijs en historische onderzoeken.

De oude wijk van Ravenstein vormde de geliefde plek voor zijn constante confrontatie tussen architectuur en archeologie, die ontwikkeld werd tijdens zijn reizen naar Engeland (waar de gotische heropleving op gang was gekomen). Zijn restauratiewerken aan de gebouwen van de XVIste eeuw weerspiegelen een hoge graad van historische nauwkeurigheid en een perfecte kennis van de middeleeuwse stijlen.

De Pharmacie Delacre, waarmee in 1895 werd begonnen en die grenst aan het Hotel Ravenstein, zal in een gelijkaardige stijl opgetrokken worden en met een zin voor uiterst geraffineerde samenhang. Saintenoy ontwikkelde er de chromatische onderzoek waarmee begonnen werd in een eerste huis (Paul Spaak-sstraat 22) in een gevel met panelen die versierd zijn met mozaïek, een middeleeuwse antwoord op de graffiti-versieringen die destijds door Hankar of Acker werden uitgevoerd.

Hij realiseerde er een weelderige en onconventionele versiering die de plaatselijke neo-middeleeuwse stijlen eer aan doet. De gevel is versierd met een aantal elementen die tot doel hebben haar pittoreske uitstraling te accentueren: spits torentje, dakvensters, puntgevels met terrassen, bow-window, mozaïeken, zonnewijzer. Al deze elementen komen bovenop het spel van kleuren van de materialen.

De aanwezigheid van de zonnewijzer, die naar het westen afwijkt, geeft het gebouw een supplementair artistieke waarde. Het wordt door de specialisten beschouwd als een van de mooiste van België.

Hij heeft bovendien de eigenaardigheid dat hij behalve de gewone uren, ook rode kenmerken heeft die overeenkomen met de joodse uren. De mozaïekbewerking is heel decoratief en heel fijn. De dieren die erin voorkomen, symboliseren de dag (haan) en de nacht (uil).

De oude laboratoria van chemische produkten *Ch. Delacre et Cie* waren vroeger verbonden met de apotheek. Ze werden trouwens vóór de apotheek gebouwd door P. Saintenoy en deden dienst als analyselaboratoria. Vanaf 1928 werden ze omgebouwd en deden ze dienst voor de winkel "Old England" (rue Montagne de la Cour nr 2). De structuurdetails die door Saintenoy in de gevel werden

aangebracht, en meer bepaald de stalen zuilen en de gemetselde steunmuren, werden echter behouden.

REGION DE BRUXELLES-CAPITALE

ARRETE DU GOUVERNEMENT DE LA REGION DE BRUXELLES-CAPITALE OUVRANT LA PROCEDURE DE CLASSEMENT COMME ENSEMBLE DES FACADES ET TOITURES, L'INTERIEUR DU REZ-DE-CHAUSSEE (PHARMACIE) ET LA CAGE D'ESCALIER DE L'ANCIENNE PHARMACIE DELACRE SISE COUDENBERG 64-66 ET DES FACADES ET TOITURES DE L'ANCIEN LABORATOIRE D'ANALYSES SIS RUE VILLA HERMOSA 10-12 A BRUXELLES.

DELIMITATION DE L'ENSEMBLE ET DE SA ZONE DE PROTECTION

Vu pour être annexé à l'arrêté du
22/9/94.

Le Ministre-Président du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Le Ministre du Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale, chargé du Logement, de l'Environnement, de la Conservation de la Nature et de la Politique de l'Eau.

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

BESLUIT VAN DE REGERING VAN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST HOUDENDE OPENING VAN DE PROCEDURE TOT BESCHERMING ALS GEHEEL VAN DE GEVELS EN BEDAKINGEN, HET INTERIEUR VAN HET GELIJKVLOERS (APOTHEEK) EN DE TRAPHAL VAN DE VOORMALIGE "PHARMACIE DELACRE" GELEGEN KOUDENBERG 64-66 EN DE GEVELS EN BEDAKINGEN VAN HET VOORMALIG ONDERZOEKS-LABORATORIUM GELEGEN VILLA HERMOSA STRAAT 10-12 TE BRUSSEL.

AFBAKENING VAN HET GEHEELEN ZIJN VRIJWARINGSZONE

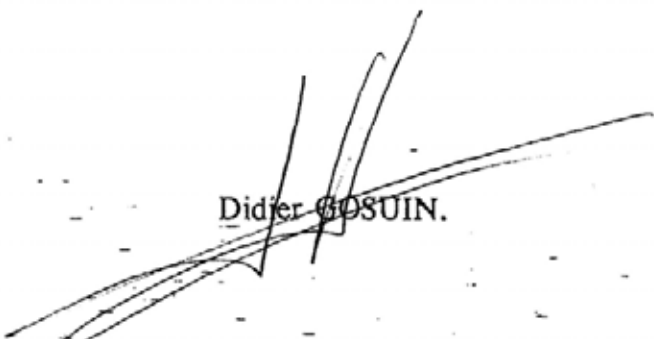
Gezien om bij het besluit van 22/9/94.
gevoegd te worden.

De Minister-Voorzitter van de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest,

Charles PICQUÉ

De Minister van de Regering van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, belast met Huisvesting, Leefmilieu, Natuurbehoud en Waterbeleid.

Didier GOSUIN.

Delimitation et zone de protection
de l'ensemble formé par la
Pharmacie Delaere et les anciens
laboratoires d'analyse de
Coudenberg 64-66 et rue Villa
Hermosa 12-14 à Bruxelles -

Bxl - 4e div. section D, 6e f., par. 6736 et
6742.

- Objet du classement
Te beschermen
- Zone de détail
Onmiddellijke nabijheid
- Zone d'ensemble
Geheel
- = zone legale de protection
- = wettelijke vrijwaringszone

